

Dezavantajul mare e însă acela că dăunează sănătatea muncitorilor. Prin folosirea diclorethanului s-au descoperit frescele aripilor Mihailovsk și pe stilpii navei centrale de pe aceeași biserică, friza în tempera care reprezintă vînătoarea din sala palatului Buhin, partea de sus a frescelor din biserică georgiană „Maica Domnului” din Moscova ș.a.

Consolidarea grundului în frescă. Prima consolidare a fragmentelor frescei prin tencuirea locurilor ce au fost pierdute s-a făcut în 1909 în cadrul principiului „fragmentației”, de către P. I. Iukin, care a folosit un ciment asemănător cu tencuielile vechi (se dă rețeta). „Atelierele de Stat pentru Restaurație” folosesc gipsul : M. I. Epaneșnikov a restaurat astfel, în 1920 catedrala Kremlinului, iar restauratorul A. I. Popov a consolidat în 1930 cu același procedeu o icoană de pe altarul bisericii Fedor Stratulat din Novgorod. Gale-riile Tretiakov fac această tencuială în umplutură cu spumă de mare și o soluție de caseină.

Cele trei feluri de consolidări a tencuielii în frescă se folosesc și astăzi. În ultimii ani, s-a întrebuițat la lucrările mari (din Novgorod, Pskov), un ciment special, cu rezultate foarte bune. Se consolidează în special frescele pe marginea fragmentelor și în cazul dezlipirii marginilor de perete. Caseina e foarte bună la „chituiture” și la consolidarea frescelor pe margini — s-a folosit la catedrala Kremlinului din Moscova.

Nu s-a găsit încă metoda de fixare a tencuielii pietrei și cărămizii fărîmîțate.

Consolidarea stratului de culori cuprinde principal metodele de fixare a suprafeței frescei, atacată parțial sau total cu diferite soluții de cleiuri. Aceste cleiuri trebuie să îndeplinească multe condiții : să fixeze bine, să nu se modifice la umezeală și lumină, să nu influențeze coloritul frescei etc. Cleiurile animale (de pește, copită etc.) se umflă la umezeală și prind mușgai. Cleiul de ouă se folosește îndeosebi la pictura în tempera.

Cleiurile vegetale : cele de arbori sînt excluse. Cleiul de caseină, după rețeta chimistului A. D. Givargin, a dat rezultate destul de bune — frescele trebuie însă ferite de umezeală.

Consolidarea suprafeței de culori se face — după ce s-a dezinfectat mai întîi locul cu o soluție de formalină — stropindu-se soluția de clei cu un pulverizator gen pastel sau cărbune. Cînd culorile se cojesc, soluția se face mai densă și se introduce sub foițele culorii dezlipite cu o pensulă subțire, se apasă apoi ușor pe deasupra.

Ridicarea frescelor de pe pereți și fixarea lor în rame de lemn este o muncă grea și migăloasă. Se folosește acolo unde pictura murală nu poate fi păstrată.

Restaurarea monumentelor picturale vechi din U.R.S.S. s-a dovedit a fi nu numai o artă a cărei

reușită este în funcție de măiestria executantului — ci o adevărată știință. Cele cuprinse în articolul sintetizat de noi, e bine să fie știute mai ales de preoți în paza cărora se găsesc cele mai multe din monumentele noastre istorice.

C. V. Pușcașu

Prof. HANS HOFF, *Vorbildlicher Wiederaufbau einer Stadt in Süd Deutschland*, în „Deutsche Architektur”, an IV, (1955), nr. 5, pp. 230 — 233, cu 4 planuri, 2 machete, 2 schițe și 3 fotografii.

Este vorba de cunoscuta stațiune de cură *Freudenstadt* de pe culmea munților Pădurea Neagră, între Württemberg și Baden. În anul 1586, ducele Friedrich de Württemberg a dat ordin arhitectului său Heinrich Schickhardt să-i întocmească un plan pentru construirea unui oraș întărit la această trecătoare însemnată din Valea Dunării în cea a Rinului. Construcția noului oraș era foarte mult determinată și de minele din apropiere. Primul proiect, după principiul medieval : castelul prevăzut în locul cel mai întărit, dar în marginea orașului, a fost respins de duce ca „nemodern”

S-a admis un nou plan al unui oraș de formă pătrată cu piață în mijloc și în centru castelul medieval înconjurat cu apă. Străzile trebuiau să fie paralele cu laturile pătrate ale orașului și intrarea în localitate urma să se facă prin patru porți din direcția punctelor cardinale. Casele nu aveau curți, erau perpendiculare pe stradă și trebuiau lucrate în stilul Renașterii.

Din planul propus numai castelul nu a fost executat. În partea de sud a pieței, Schickhardt a construit o „biserică de colț”, singura care a rămas după incendiul din 1632. La începutul secolului al XIX-lea s-au dărimat întăriturile și orașul s-a întins, haotic și fără ordine, în afară.

În timpul celui de al doilea război mondial, vatra orașului a fost distrusă, aproape total, prin bombardament și incendiile provocate de acesta.

Problemele care se puneau după război erau : dacă vatra orașului trebuie reconstruită așa cum a fost, sau să i se dea un plan nou. A învins părerea primă a administrației construcției orașului. Între 1945 — 1950 s-au făcut cca 40 proiecte, dintre care s-a admis cel care a păstrat forma istorică, medievală a orașului. Prima remarcă la acest plan e aceea că — pentru simetrie — în colțul de nord al pieței s-a prevăzut o nouă clădire a Sfatului („Rathaus”). În jumătatea de sud a pieței s-a făcut o zonă de verdeață, iar în partea de nord noua clădire a poștei, cu gară pentru omnibuse, și o casă a orașului („Stadthaus”) ca sediu și centru de întîlnire pentru străini („Tagungshaus und Fremdenverkehrszentrum”). Reconstrucția a păstrat casele perpendiculare pe stradă — fără curți — cu acoperișurile, de la una la alta, în formă de șa. Pentru a se înlătura monotonia liniilor de creastă, fațadele dinspre stradă au o bogată variație de coame mici

și turnulețe. Casele din jurul pieții sînt toate legate prin arcade. Înlensnirea circulației s-a făcut prin lărgirea străzilor care duc în piață. Administrația orașului și conducerea oficiului de construcții au trebuit să lupte cu proprietarii și să-i cîștige pentru o reconstrucție unitară și armonioasă a orașului lor.

Ca să-i despăgubească, s-a construit pentru ei înafara vetrei orașului un cartier nou „cu o bună înfățișare arhitectonică”.

Încheiem sintetizarea articolului prof. arhitect Hoff cu propriile lui cuvinte: „... sperăm că și alte orașe vor avea de învățat din acest exemplu, pentru ca ceea ce clădim noi, în est și vest, să dea oamenilor din nou imaginea fidelă a unei adevărate patrii...”.

C. V. Pușcașu

Arhitect ing. dipl. IOSIF WIEDMANN - München, *Der Wiederaufbau der Allen Akademie in München*, în „Deutsche Architektur”, 11, 1955, p. 500—505, cu 3 fotografii și 4 planuri diferite.

Academia de Științe din München a fost ridicată între anii 1574—1597, de arhitecții Mendel Dietrich și Wolfgang Müller, după planurile lui Friedrich Sustis. Construcția era lucrată în stilul Renașterii și cuprindea: parter, mezanin și 2 etaje. Fațada o avea spre sud (Neuhauserstrasse), cu un ieșind pînă în stradă în colțul de vest, iar partea de est era mai retrasă cu o mocă pictată.

În complexul de clădiri erau Academia și un muzeu preistoric iar în partea dinspre corul bisericii sf. Mihail locuiau călugării ieziuiți.

În bombardamentul din 24 mai 1944, clădirea a fost dărîmată, rămînînd în picioare doar biserica, fără acoperiș și boltă, iar în unghiul ieșit în afară, s-au păstrat numai pereții din fațadele de est și dinspre biserica sf. Mihail.

Reclădirea monumentului a început în 1950, cu partea nordică — lucrare executată de Bayer. Partea dinspre biserica sf. Mihail s-a reconstruit între 1953—1955 de însuși autorul articolului sintetizat de noi. Zugrăveala fațadei este opera prof. Hermann Kaspar, renumit prin mozaicurile din sala Congresului de la Muzeul german. Lucrările făcute au respectat „întreaga operă arhitectonică simplă cu fațadele văruiate și ferestrele obișnuite...” care „se mențin încă și astăzi, în mod normal, ca și pe vremea construirii inițiale...”. De exemplu la partea dinspre Neuhauserstrasse, între Karls — și Marienplatz, care este „de un extraordinar efect arhitectonic...”. Singurele inovații în partea nou clădită au fost: înlocuirea arhitecturii Renașterii, bogat și tare profilată cu elemente corespunzătoare timpurilor de astăzi; înlo-

cuirea portalului din zidul de est al frontonului cu două arcade; în fine amenajarea într-un vast vestibul al pasajului de sub fronton, care va deservi și cafeneaua ce se deschide în aceeași clădire, la parter.

Complexul vechii Academii din München e ocupat acum de Banca de Credit Agricol, „Das Bekleidungs haus Hettlage”, și de Oficiul statistic al țării. Întrucît Neuhauserstrasse este astăzi principala stradă comercială din mijlocul orașului, instituțiile care au folosit în trecut această clădire au fost mutate într-un loc mai liniștit.

C. V. Pușcașu

Konkurs SARP nr. 193 na architektoniczne rozwiazanie placu zamkowego i zwioznanego z nim obszaru starego i nowego miasta w Warszawie [Concursul S.A.R.P. (Asociația Arhitecților din Republica Populară Polonă), nr. 193 pentru restaurarea arhitectonică a Pieții Castelului și a spațiului respectiv al vechiului și noului oraș din Varșovia], în „Arhitektura”, Varșovia, 1955, nr. 6 (92), pp. 151—171. (cu 87 vederi panoramice, planuri, machete etc....).

E vorba de concursul închis pe care l-a organizat Asociația Arhitecților polonezi la recomandarea Comisiei Centrale a reconstrucției Varșoviei. La concurs au participat 9 concurenți invitați de Prezidiul Comisiei Centrale a reconstrucției Varșoviei, la propunerea S.A.R.P.

Principiile generale ale programului au arătat scopul principal al concursului: cum să se încadreze în totalitatea orașului actual cartierul vechii Varșovii.

Trăsăturile caracteristice ale orașului vechi sînt următoarele:

1. Are ca element principal Castelul vechi de peste 700 ani. În jurul acestuia sînt fragmente și ansambluri monumentale, unele reconstruite și altele care pot fi reconstruite.

2. Este cel mai aproape de Vistula și are un rol dominant în silueta orașului, în special pe partea cartierului Praga.

3. Este partea orașului care joacă, în acord cu planul general de reconstrucție a Varșoviei, rolul unei verigi de legătură: Calea istorică „Belvedere” — castelul piața Krasniskich, cu artera principală a orașului, str. Marszalkoska — Novotki.

Directivele fundamentale pentru realizarea scopului de mai sus au fost definite astfel:

a) Clădirea proiectată trebuie să corespundă în totul posibilităților actuale de utilizare, atît în sensul planificării interioare, cît și în ce privește comunicațiile urbane; puncte de oprire, stații etc. În lungul malului zidit al Vistulei, în spațiul de la castel pînă în str. Zakatna, trebuie să apară eleviația, pe plan mare, a totalității-vechiului și noului oraș — dinspre Vistula